

मुक्तस्वाध्यायपीठम्

(Institute of Distance Education), केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः जनकपुरी, नवदेहली-58

प्राक्शास्त्रिद्वितीयवर्षम्

(Prak-shastri 2nd year)

				स्वाध्यायायक	प्रथम-	द्वितीय
क्रसं	पत्रसंख्या	निर्दिष्ट- ग्रन्थभागः/ विषयः	स्वाध्यायसामग्री	ल्पितः अवधिः	पर्याय <u>े</u>	-पर्याये
				(Tentative	प्रेषित-	प्रेषित-
				target dates set for self	पुस्त	पुस्त
				study for	कानि	कानि
				students)		
	प्रथमपत्रम् (१००अङ्काः)	लघु- सिद्धान्तकौमुदी(अदा दितःसमाप्तिपर्यन्ता)	खण्डः - १. अदादितः क्र्यादिपर्यन्तम्	30-1-2022		
			खण्डः - २. चुरादितआरभ्यलकारार्थंयावत्	29-2-2022		
			खण्डः - ३. कृत्यप्रक्रियातः उत्तरकृदन्तं यावत्	30-3-2022		
			खण्डः - ४. कारकसमासपरिचयः	<i>30-04-</i> 2022		
1.			Ref			
•			http://www.sanskrit.nic.in/shastra_shikshan.php			
			https://www.sanskritfromhome.in/course/lsksamaasa			
			खण्डः - ५. साधारणप्रत्ययादारभ्यठञधिकारंयावत्	<i>30-05-</i> 2022		
			,			
\vdash			खण्डः - ६. भावकर्मार्थकप्रत्ययादारभ्यस्त्रीप्रत्ययंयावत् खण्डः - १. युधिष्ठिरवनेचरयोः संवादः	30-06-2022 30-1-2022		
		किरातार्जुनीयम् (प्रथम-द्वितीयसर्गौ)	सिण्डः - १६ युविष्ठस्यमयस्याःसयादः Ref	30-1-2022		
2.	द्वितीयपत्रम् (१००अङ्काः)		https://www.sanskritfromhome.in/course/kirata01_san			
			skrit			
			खण्डः - २. द्रौपदीयुधिष्ठिरयोःसंवादः	30-3-2022		
	तृतीयपत्रम् (१००अङ्काः)	आङ्ग्लभाषा English	English Text book (302) Senior Secondary Course Book-	30-6-2022		
			1(Published by NIOS)			
3.			Lesson No. 19 to 30 + ESP Receptionist & ESP Office use			
). 			Ref. online lessons-			
			https://swayam.gov.in/nd2_nos19_lg04/preview			
	चतुर्थपत्रम् (१००अङ्काः)	हिन्दी	हिन्दीText book (301) उच्चतर माध्यमिक पाठ्यक्रम पुस्तक-1	30-6-2022		
			(Published by NIOS)			
			Lesson No. 22 to 33			
4.			Ref. online lessons-			
			https://swayam.gov.in/nd2_nos19_lg03/preview			
5.		अर्थशास्त्रम्/	Economics Text book (318) Senior Secondary Course	<i>30-07-</i> 2022		

			D 1 c/D 11:1 11 MGC)			
		Economics	Book-2 (Published by NIOS)			
	पञ्चमपत्रम्	[माध्यम – हिन्दी /	English Medium / Hindi Medium			
	(ऐच्छिकःआधुनि कविषयः)	Eng]	Lesson No. 12 to 29			
	(elective		Ref. online lessons-			
	modern		https://swayam.gov.in/nd2_nos19_cm04/preview			
	subject)	राजनीति-विज्ञानम्	1 · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	30-7-2022		
	(१००अङ्काः)	/ Political	Political Science Text book (317) Senior Secondary			
	(· - cp. /					
	(Any one	Science	Course Book-1 (Published by NIOS) English Medium /			
	Modern	[माध्यम - हिन्दी /	Hindi Medium			
	subject as	Eng]	Lesson No. 17 to 36			
	opted during					
	admission)	4	History Text book (315) Senior Secondary Course Book-	30-7-2022	ĺ	
		इतिहासः /	2(Published by NIOS)			
		History	English Medium / Hindi Medium			
		[माध्यम - हिन्दी /				
		Eng]	Lesson No. 16 to 28 32			
		_	Ref. online lessons-			
			https://swayam.gov.in/nd2_nos19_hs01/preview			
			अवधेयम्- षष्ठपत्रंप्रवेशकाले स्वीकृत-शास्त्रसम्बद्धंभवति			
	Note - 6 th pap	er will be Any one	e <i>shaastreeya</i> -subject - व्याकरणम् or साहित्यम्orज्यौतिषम् as op	ted during admis	sion.	
			खण्डः - १. प्रातिपदिकसंज्ञातःआरभ्यपुल्लिङ्गाकारान्तशब्दंयावत्	30-1-2022		
			Ref.1-			
	षष्ठपत्रम् (ऐच्छिकःशास्त्री यः विषयः/ elective shaastreeya subject) व्याकरणम् (१००अङ्काः)		https://www.sanskritfromhome.in/course/kaumudi2			
			Ref.2-			
		वैयाकरण-	Ref. 54 th episode to 84 th episode in the following play-			
		सिद्धान्तकौमुदी (अजन्त- पुंलिङ्गादारभ्यअव्यया	list -			
6.			https://www.youtube.com/playlist?list=PLsyIVjh3E			
			wbc45XZltfUTrh5JFyQ90hwY	70. 7. 2022		
		न्तोभागः)	खण्डः - २. पुल्लिङ्ग-इकारान्तादारभ्यऔकारान्तशब्दंयावत्	30-3-2022		
			खण्डः - ३. स्त्रीलिङ्ग-आकारान्तादारभ्यहलन्तपुंल्लिङ्गरेफान्तशब्दंयावत्	30-05-2022		
			Ref			
			https://www.sanskritfromhome.in/course/kaumudi3 खण्डः - ४. हलन्तपुंल्लिङ्गलकारान्तादारभ्यहलन्तपुल्लिङ्ग'प्राच्' शब्दान्तः	<i>30-06-</i> 2022		
			Ref	30-00-2022		
			https://www.sanskritfromhome.in/course/kaumudi5			
			खण्डः - ५. 'अदद्रयच्' शब्दतः अव्ययप्रकरणंयावत्	<i>30-07-</i> 2022		
	षष्ठपत्रम् (ऐच्छिकःशास्त्री यः विषयः		खण्डः - १.	30-1-2022		
		बीजगणितम्				
		बाजगाणतम् (एकवर्णसमीकरणतः	 ਬਾਫ:- ੨.	30-3-2022		
		समाप्तिपर्यन्तम्)				
	elective	- 50 अङ्काः	खण्ड: - ३.	<i>30-05-</i> 2022		
	shaastreeya	ग्रहलाघवम्-				
	subject)—	(रविचन्द्र-	खण्ड: - ४	<i>30-06-</i> 2022		
	ज्यौतिषम्)	•		j		
	`	स्पष्टीकरणान्तम्) –				
	(१००अङ्काः)	स्पष्टीकरणान्तम्) – 50 अङ्काः	खण्ड:- ५.	<i>30-07-</i> 2022		

षष्ठपत्रम्		खण्ड:- १.	30-1-2022	
(ऐच्छिकःशास्त्री	चन्द्रालोकः (द्वितीय-पञ्चममयूखौ)			
यः विषयः/		खण्डः - २.	30-3-2022	
elective				
shaastreeya			<i>30-07-</i> 2022	
subject)-				
साहित्यम्)		ख ण्डः− ३.		
(१००अङ्काः)				

अध्ययनस्यआरम्भात्पूर्वम्अधोनिर्दिष्टाःसर्वाःसूचनाःध्यानेनपरिशीलयतु |

Please go-through each and every instruction given below before you start studying -

1. प्राप्त-पुस्तकानिपरिशीलयतु | Check the books (SLMs) received

- सर्वप्रथमं, एतयासूच्यासहप्राप्तानिपुस्तकानिपरिशीलयतु | उपरिनिर्दिष्टसूच्यांचिह्नेनसूचितानिपुस्तकानि (स्वाध्यायसामग्र्यः) एवसम्प्रतिप्रेषितानि| अविशष्टानि (यदिसन्तितिर्हि) पश्चात्यथावसरंप्रेषियिष्यन्ते|
 Please check the received books with this present-list. Please note books (SLMs) indicated by Tick-marks in the above-mentioned table are only sent at present.
 Remaining (if any) will be sent later. Inform us if you have not received the books indicated by tick-marks.
- जालपुटस्थाःपाठाःतत्तज्जालपुटानिउद्घाट्यअवलोकनीयानि| Useful audio/video-lessons may be accessed through the referred web-links.

2. स्वाध्यायःकथंकरणीयः / How to go ahead with Self Learning

2.1 पाठ्यक्रमंजानातु / Know the syllabus prescribed -

भवत्पाठ्यक्रमेनिर्दिष्टग्रन्थानांसूचीपूर्वतन-पृष्ठेवर्तते | तत्परिशील्य, भवत्पाठ्यक्रमेकतिपत्राणि/परीक्षाःभविष्यन्ति ? एकैकमपिपत्रंकतिअङ्कानांकृतेइतिस्पष्टतांप्राप्नोतु |

The **list of prescribed Texts/Text-portions/Syllabus/Topics** are mentioned in the list given in previous page. By observing the table given there you will understand the following-

• अध्ययनायषट्पत्राणि (प्रत्येकंशतस्यअङ्कानांषट्मुख्यविषयाः) सन्ति |

Six papers (Six main subjects of each 100 marks) are there for study.

षष्ठपत्रंप्रवेशकाले स्वीकृत-शास्त्रसम्बद्धंभवित्।

- 6th paper will be Any one *shaastreeya*-subject व्याकरणम् or साहित्यम्orज्यौतिषम as opted during admission.
- प्रत्येकंपत्रस्य (मुख्यविष्यस्य) स्वाध्यायसामग्रीपठन-सौकर्यायविषयानुसारेणखण्डेषुविभज्यप्रस्तुताः |
 Printed Self Learning Materials of each paper (subject) is divided in to खण्डाः (i.e.
 Blocks/volumes/parts) to make the booklets handy.

2.2 स्वाध्यायस्यआरम्भंकरोतु / start your study -

मुक्तस्वाध्यायपीठेप्रविष्टाः सर्वेछात्राः अनिवार्यतयासंस्कृतसम्भाषणदक्षतांप्राप्नुयः। सामर्थ्यंचवर्धयेयुः।
 तदिधगन्तुम्http://www.sanskrit.nic.in/sanskrit_language_teaching.phpइति
 अन्तर्जालसङ्केतेउपलभ्यमानाः पाठाः उपकारकाः भवन्ति ।

All the learners (enrolled for any course / programme of MSP) should gradually possess / improve communication skills in Sanskrit. The video lessons given through the link http://www.sanskrit.nic.in/sanskrit_language_teaching.php are helpful to attain those skills.

So watch video-lessons through the referred web-link as indicated in previous page. (These video-lessons can be accessed at your own time.)

- Each video lesson is of approximately of 30 mts.
- While watching the video lessons try to make simple sentences as prompted or examples given by the teacher. You will see the students present in the video-class, making their own sentences. You too make your own sentences and pronounce the same after pausing the video at appropriate places (i.e. after the students (seen in the video) complete their sentences).
- तदनन्तरंमुद्रितपुस्तकानाम्, सूच्यांसूचित-जालपुटेषुउपलभ्यमान-दृश्यश्रव्यपाठानां च
 उपयोगेनस्वाध्यायस्यअनुवर्तनंकरोतु |

Then continue your study using the printed books & watching other audio/video-lessons available in the suggested web links.

- अवधेयंयत्अस्मिन्पत्रगुच्छेप्रथमपृष्ठेविद्यमानसूच्यांसूचितदिनाङ्काःतत्तद्विषयाणांस्वाध्यायंपूरियतुंकिल्पितःसम्भा वितःअविधः | सादिनाङ्कसूचीसामान्यपिरकल्पनार्थं / मार्गदर्शनार्थंवर्तते स्वीयसामर्थ्यानुसारेणअध्ययनवेगम्अनुसृत्यतत्रईषत्पिरवर्तनंभिवतुमर्हिति किन्तुतत्तद्दिनाङ्काभ्यन्तरेतत्तद्विषयाणाम्स्वाध्यायंपूरियतुंप्रामाणिकःप्रयत्नःभवतु |
 - Please Note that the dates mentioned in the table given on 1st page of this document are tentative target dates to complete your self-study of concerned portions. Try your best to adhere to that.
- प्रत्येकंमुद्रितपाठेआरम्भेतत्तत्-पाठस्यउद्देश्यम्उिल्लिखितम्अस्ति | तदवलोक्य,
 पाठस्यपठनानन्तरंतत्रउिल्लिखितम्उद्देश्यम्साधितंवाइितआत्मावलोकनंकरोतु |
 Objectives of the lessons are mentioned at the beginning of each printed lesson in SLM. After completing a lesson, you have to asses yourself, whether you have

achieved those objectives.

- प्रत्येकंमुद्रितपाठेआरम्भेतत्तत्-पाठस्यउद्देश्यम्उिल्लिखितम् अस्ति | तदवलोक्य, पाठस्यपठनानन्तरंतत्रउल्लिखितम्उद्देश्यम्साधितंवा इति आत्मावलोकनंकरोत् |
 Objectives of the lessons are mentioned at the beginning of each printed lesson in SLM. After completing a lesson, you have to asses yourself, whether you have achieved those objectives.
- अध्येतॄणांध्यानंपाठगतविषयेषुभवेत् इति आशयेन, पठ्यमानंपाठं सम्यक् अवगच्छामि न वा इति स्वयं
 परीक्षणाय, मुद्रितपाठेषुमध्येमध्येबोधप्रश्नाःप्रदत्ताःसन्ति | तेषांप्रश्नानाम्उत्तराणिस्वयमेववदतु/लिखतु |
 तानिउत्तराणि सम्यक् वर्तन्तेवा इति ज्ञातुंपाठस्यअन्तेबोधप्रश्नोत्तराणिप्रदत्तानिसन्ति |
- Comprehensive questions (बोधप्रश्नाः) are given in between the lessons to attract the attention of the learner towards the subject again and again & for self assessment of the level of understanding. Answer (orally & by writing) those questions honestly. Answers of बोधप्रश्नाः (बोधप्रश्नोत्तराणि) are given at the end of the lessons to check the answer you have written.ध्यानंपाठगतविषयेषुभवेत्इतिआशयेन, पठ्यमानंपाठंसम्यक्अवगच्छामिनवाइतिस्वयंपरीक्षणाय, मुद्रितपाठेषुमध्येमध्येबोधप्रश्नाःप्रदत्ताःसन्ति |

तेषांप्रश्नानाम् उत्तराणिस्वयमेववदतु/लिखतु

तानिउत्तराणिसम्यक्वर्तन्तेवाइतिज्ञातुंपाठस्यअन्तेबोधप्रश्नोत्तराणिप्रदत्तानिसन्ति |

Comprehensive questions (बोधप्रश्नाः) are given in between the lessons to attract the attention of the learner towards the subject again and again & for self assessment of the level of understanding. Answer (orally & by writing) those questions honestly. Answers of बोधप्रश्नाः (बोधप्रश्नोत्तराणि) are given at the end of the lessons to check the answer you have written.

- प्रत्येकंपाठस्यअन्तेअभ्यासप्रश्नाःप्रदत्ताः || तेषांप्रश्नानाम्उत्तराणिपृथक्पुस्तकेलिखित्वाअभ्यासःकरणीयः | अभ्यासप्रश्नाः are given for exercise at the end of each lessons. Answer those questions by writing them in a separate book.
- प्रत्येकंमुद्रितपाठेआरम्भेतत्तत्-पाठस्यउद्देश्यम्उिल्लिखितम्अस्ति | तदवलोक्य, पाठस्यपठनानन्तरंतत्रउिल्लिखितम्उद्देश्यम्साधितंवाइतिआत्मावलोकनंकरोत् |
 Objectives of the lessons are mentioned at the beginning of each printed lesson in SLM. After completing a lesson, you have to asses yourself, whether you have achieved those objectives.
- अधेतॄणांध्यानंपाठगतविषयेषुभवेत्इतिआशयेन, पठ्यमानंपाठंसम्यक्अवगच्छामिनवाइतिस्वयंपरीक्षणाय, मृद्रितपाठेषुमध्येमध्येबोधप्रश्नाःप्रक्ताःसन्ति | तेषांप्रश्नानाम्उत्तराणिस्वयमेववदत्/लिखतु | तानिउत्तराणिसम्यक्वर्तन्तेवाइतिज्ञातुंपाठस्यअन्तेबोधप्रश्नोत्तराणिप्रक्तानिसन्ति | Comprehensive questions (बोधप्रश्नाः) are given in between the lessons to attract the attention of the learner towards the subject again and again & for self assessment of the level of understanding. Answer (orally & by writing) those questions honestly. Answers of बोधप्रश्नाः (बोधप्रश्नोत्तराणि) are given at the end of the

3. सन्देहपरिहार-कक्ष्याः / स्वाध्यायपरामर्शः / उद्घोधनसत्राणि (Doubt-clearing-sessions / online-contact-classes)

lessons to check the answer you have written.

3.1 स्वाध्यायकालेउद्भूतानांसन्देहानांपरिहाराय, विषयाणां स्पष्टतया अवबोधाय च परामर्शदसत्राणि/ अध्यापनसत्राणिआयोजितानिभवेयुः | तद्विषयिणीसमयसारिणी / विवरणं च एकमासानन्तरंसूचियष्यते | Doubt-clearing-sessions / Online-Teaching /counseling /online-contact-sessions will be arranged for those subjects / topics which are difficult to understand through other mode of communications. Schedule of such sessions will be intimated after one month.

Please note that these online sessions you should do some self-study by reading the portions of the printed books before attending these online-doubt-clearing-sessions / online-interaction-sessions.

4. समूह-सम्प्रेषणमाध्यमस्यउपयोगः / Use of social media

- 4.1 समूह-सम्प्रेषणमाध्यमे (whats app) अध्येतृणां गणः (समूहः) कल्पितः|एषःगणःपाठ्यक्रम-सम्बद्धाःसंक्षिप्तसूचनाःप्रेषयितुं / केषाञ्चन दृश्य-श्रव्य-पाठानां जालपुटसङ्केतं/ सम्पर्कसूत्रम् प्रेषयितुम्उपयुज्येत| Study group is created in whats app. It will be used for sending short messages/links for additional audio/video-lessons/referred web links / online sessions.
- 4.2 येwhats app उपयोगं न कुर्वन्ति, ते कृपया सूचयेयुः | यथाशक्ति पर्यायव्यवस्था चिन्तयिष्यते |

 Those who do not have the facility to use whats app or any other internet based particular media, are requested to inform us regarding that. We may think of an alternative as per the feasibility.
- 5. केषाञ्चित्विषयाणांसुलभतयाअवबोधायअतिरिक्ताःध्विनपाठाः , दृश्य-श्रव्य-पाठाःवायथावसरंमध्येमध्येप्रेषयिष्यन्ते / सूचियष्यन्ते | तान्पाठान्श्रुत्वा/अवलोक्यपुनःतत्सम्बद्ध-मुद्रित-पाठान्पुनःपठित्वाविषयान्सम्यक्अवगन्तुंशक्नोति |

To facilitate your self-study, we may send/refer some additional audio lessons/multy-media-lessons on selected topics at appropriate time. Whenever you receive such audio/video lessons please go through them and once again read the concerned portions in the printed SLM in order to gain thorough perception of the subjects.

6. प्रदत्तकार्याणि / Assignments

- भवदध्ययनस्य प्रगतेः अवलोकनाय काले काले अभ्यासकार्याणि (प्रदत्तकार्याणि/ Assignments) प्रदास्यन्ते | Assignments will be given for assessing the progress of your study.

Assignments will be given at appropriate time. By completing these, learners can know whether their learning is on the correct direction. Weightage for 30% marks of the assignments may be considered as weightage during annual/term end examinations. Details regarding this will be intimated later.

7. Develop your language efficiency

संस्कृतसम्भाषणशीलतांसम्पाद्य, संस्कृतभाषायाःविविधप्रयोगे/विशिष्टप्रयोगेदक्षतांप्राप्तुं, भाषाप्रयोगेस्वीयंसामर्थ्यंज्ञानंवैदुष्यं च वर्धयितुंसततंप्रामाणिकःप्रयासोविधेयः |

Try your best to enhance your communication skills & language efficiency in Sanskrit by using it extensively wherever/whenever possible. Murmur Sanskrit sentences yourself whenever possible. Try to think in Sanskrit regarding whatever you see around you.

8. सत्रान्तपरिक्षा / वार्षिक-परीक्षा (Term End / Year end examination)

- 8.1 सत्रान्तपरिक्षा / वार्षिक-परीक्षाप्रायःअग्रिम-जुलै/अगस्ट-मासे/तदनन्तरंवाभविष्यति | परीक्षाविषयिणीसमयसारीणीमे-मासानन्तरंलभ्येत |
 - The **Term End / Year end examinations will be held tentatively in next Jul/Aug.**Exact time- table will be announced by the Examination-Department around May / June.
- 8.2 यदापरीक्षाविभागेन / स्वाध्यायकेन्द्रेणसूचियष्यतेतदाएव**परीक्षार्थंआवेदनपत्रं**समर्पणीयंभविष्यति ; न तुअधुना | (परीक्षायाःनिमित्तम्आवेदनपत्रंसमर्पयितुंसमुचितःकालःयदाभविष्यतितदासूचियष्यामः)

Those who want to appear for exams during **next Jul/Aug**. will have to submit **examination-form** only **after** the notification by the exam Dept. (probably in Aprl./May.) You will be informed regarding this at appropriate time.

9. परीक्षाकेन्द्रम् / Exam Centre -

शृङ्गेरीस्वाध्यायकेन्द्रसम्बद्धानांपरीक्षाकेन्द्रम्शृङ्गेरी, बेङ्गलूरु, चेन्नै, हैदराबाद् – इत्येतेषुप्रदेशेषुक्वचिदिपभवितुमर्हति एतेषुप्रदेशेषुस्वाभीष्टंपरीक्षाकेन्द्रंप्राप्तुं**परीक्षायाःनिमित्तम् आवेदनपत्रसमर्पणावसरे**निवेदनंकर्तुमर्हन्ति; न तुअधुना परीक्षाकेन्द्रस्यसङ्केतादिविवरणंपरीक्षा-प्रवेशपत्रेउल्लिखितंभविष्यति |

Students connected with Sringeri Swadhyaya Kendra will have an option to choose Exam

Centrein any of the among following places- Sringeri, Bengaluru, Chennai & Hyderabad or in

any Swadhyaya-kendra of MSP. For this, the candidates may submit a request while

submitting the examination form (probably in April./May; not now). Exact venue /address of

the exam-centre will be mentioned in the hall ticket which will be received by the candidates

before the examinations.

स्वाध्यायकेन्द्रस्यभूमिका / Role of Swadhyaya-Kendram 10.

स्वाध्यायकेन्द्रम्पुक्तस्वाध्यायपीठस्यअध्येतृ-साहाय्यकेन्द्रमस्ति 10.1

स्वाध्यायकेन्द्रंभवतः

भवत्याः अध्ययनविषयेयथाशक्तिसहयोगं / परामर्शंप्रदास्यति |

Swadhyaya-Kendram is the Study-Centre of Mukta Swadhyaya Peetham (M.S.P.). It

acts as Learners' support Centre.

स्वाध्यायकेन्द्रेणप्रदीयमानानाम्अध्ययनविषयक-सूचनानांविषयेअध्येतारःसर्वदासावधानाःभवेयुः | 10.2

You will be in contact with the selected Swadhyaya-Kendra regarding study related

matters and be attentive to all the instructions / information sent to you by the

Swadhyaya-Kendra, during your entire course of study.

यदिभवतः / भवत्याः पत्राचारसङ्केतः परिवर्तितः भविष्यति, दूरवाणी / ई-मेल्इत्यादीनां परिवर्तनं वाभविष्यति, तर्हिसपदि 10.3

email (msp@csu.co.in) - द्वारा, पत्रमाध्यमेनवाअवश्यंसूचयन्तु |

If you change your correspondence-address /Email / Mob. No. etc. please inform us

through email (msp@csu.co.in) or letter by post.

-निदेशकः

msp@csu.co.in

Contact No.: - 011-28523611

Expected outcome of your study-programme

After successful completion of 2years of प्राक्-शास्त्री programme, you will be

eligible to get admission to Shastri (B.A).

Page 9 of 9